

Віталій ВЕДЕНЄВ

доцент кафедри соціально-гуманітарних та загальноправових дисциплін факультету № 1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат політичних наук, доцент,

ДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ТА ВОЛОНТЕРІВ ЯК ЧИННИКИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РФ

Проблема соціальної інтеграції існувала в Україні майже з моменту проголошення незалежності. На заваді інтеграції суспільства стояли чисельні соціокультурні, політичні, конфесійні, мовні, етнічні, регіональні особливості, що національною свідомістю українців сприймалися як розбіжності [1]. Вагомою причиною слабкої внутрішньої інтеграції українського суспільства є, по-перше, відсутність «узагальненої міжособистісної довіри» між громадянами, та, по-друге, меж громадянами та державою. Все вищесказане не сприяє і формування громадянського суспільства в Україні. Серед основних чинників гальмування процесу формування громадянського суспільства в країні можемо назвати: істотний розрив між цінностями, які проголошені та цінностями, на які орієнтуються в реальному житті; колізійність та конфронтаційність стосунків між громадянським суспільством і державою; відсутність державної політики, спрямованої на розвиток і підтримку інституцій громадянського суспільства, які характеризуються слабкістю та неефективністю; відсутність економічних засад та збалансованої державної політики для формування середнього класу, до якого сьогодні за об'єктивними критеріями належить близько 9–15% громадян; нестабільний характер сучасної політичної ситуації, дестабілізації якої в чималому ступені сприяє діяльність політичного керівництва країни.

Безумовно, що з теоретичної точки зору соціальна відповідальність, толерантність та довіра можуть виступати дієвими інструментами та чинником процесу соціальної інтеграції тому, що здатні забезпечувати формування належного соціально-психологічного фону для об'єднання людей з різними (соціокультурними, політичними, релігійними, етнічними, регіональними) цінностями, орієнтаціями та настановами в достатньо інтегроване суспільство.

Проте в реальному житті їх інтегруюча здатність залежить від співпадіння цілої низки змінних умов, серед яких найбільш визначальними є внутрішньополітичні та зовнішньополітичні умови. Якщо, з однієї сторони,

внутрішньо політичні умови є не зовсім сприятливими для процесів інтеграції і пояснюється це тим, що політична влада не створює в суспільстві сприятливі умови і демонструє в переважній кількості випадків безвідповідальність та нетолерантне ставлення до громадян, що, безумовно, породжує втрату довіри до неї.

З іншої сторони, несприятливі зовнішньополітичні умови, які сформувались в наслідок початку відкритої збройної агресії російської федерації призвели до активізації чисельних громадських організацій та рухів. Діяльність цих сегментів ще слабкого в Україні громадянського суспільства, безумовно, сприяє інтеграції українського суспільства тому, що базується на засадах саме соціальної відповідальності, толерантності та взаємної довіри. Діяльність саме представників громадянського суспільства свідчить про те, що в Україні зберігається вагомий прошарок соціально активних людей, наділених громадянськістю та здатних взяти на себе відповідальність за майбутнє країни. Діяльність чисельних волонтерських організацій, проектів та рухів сприяє процесам інтеграції України [2].

Ще однією чисельною соціальною групою українців, діяльність якої сприяє інтеграції країни є, безумовно, збройні сили України. В рядах військових, які звертаються один до одного «побратим» в силу постійної загрози смерті, чисельні (перераховані вище) відмінності між людьми здаються не суттєвими. Те що розділяє людей в умовах мирного часу: культурні, політичні, релігійні погляди, мовні, етнічні, соціальні та регіональні відмінності, в умовах повоєнного часу перетворюється лише на незначну особливість людини. Військове братство поважає особливості кожної людини, якщо вони не знецінюють громадянську позицію людини та її відношення до захисту Батьківщини.

Слід звернути увагу на те, що політологи та соціологи вважають, що після завершення російсько-української війни, військові стануть серйозною соціальною силою, яка буде залучена до процесу оновлення та об'єднання країни. Існує думка, що колишні військові будуть намагатися відтворити стандарти провірених в умовах повоєнного часу міжособистісних відносин в умовах мирної ситуації. Вірогідніше за все, вони серйозно вплинуть і на переформатування складу української політичної еліти.

Толерантне ставлення та взаємоповага до особливостей іншого знайшла прояв і серед цивільного населення країни. Особливо наочно це було продемонстровано мешканцями західних та центральних регіонів країни по відношенню до біженців та тимчасово переміщених осіб зі Сходу.

Таким чином, досвід повоєнних років, свідчить про те, що в суспільстві поступово відбуваються необхідні зміни [3], щодо психологічного сприйняття в інтерпретації того соціального різноманіття соціокультурних, політичних, конфесійних, етнічних, регіональних особливостей, які довгий час сприймалися як роз'єднуючі країну фактори. Країна об'єднується, незважаючи на соціального різноманіття та воєнний стан. Втім, це відбувається не стільки завдяки ефективному державному менеджменту, скільки завдяки активності

представників громадянського суспільства у вигляді чисельних волонтерських організацій, проектів, рухів та військового братства. І такий стан речей є, безумовно, проблемою, яка, потребує в подальшому нашої уваги та дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головаха Є. Особливості політичної свідомості: амбівалентність суспільства та особистості. *Політологічні читання*. 1992. № 1. С. 24–39.
2. Краснова В. Яку країнська благодійність змінює національну свідомість. *Громадський простір*: 14.10.2022. URL: <https://www.prostir.ua/?news=yak-ukrajinska-blahodijnist-zminyuje-natsionalnu-svidomist> (дата звернення: 19.11.2023).
3. Калакура Я.С., Рафальський О.О., Юрій М.Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.